

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Матеріали 78-ї підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького складу
юридичного факультету**

26-29 лютого 2024 року

Ужгород – 2024

УДК 34(063):341:342:343:347:378(477.87)
М 34

Матеріали 78-ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу юридичного факультету. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2024. 220 с.
ISBN 978-617-8321-26-0

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, які було подано на 78-му підсумкову наукову конференцію професорсько-викладацького складу юридичного факультету, яка відбулась 26-29 лютого 2024 року.

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 6 від 23 квітня 2024 р.)*

*Рекомендовано до друку та опублікування
Редакційно-видавничою радою ДВНЗ «УжНУ»
(протокол № 2 від 16 квітня 2024 р.)*

У науковому збірнику опубліковано матеріали 78-ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу юридичного факультету, що відбулася 26-29 лютого 2024 року.
Редакційна колегія може не поділяти думку учасників.
Відповідальність за зміст і достовірність поданого матеріалу несуть учасники.

ISBN 978-617-8321-26-0

© ДВНЗ «УжНУ», 2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Лазур Ярослав Володимирович – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Андрушко Андрій Васильович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Белов Дмитро Миколайович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Бисага Юрій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Білаш Олександр Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Болдіжар Сандра Олександрівна – докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Булеца Сібілла Богданівна – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Габані Іван Іванович – доктор філософії, голова Ради молодих вчених юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Греца Ярослав Васильович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри господарського права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Заборовський Віктор Вікторович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Карабін Тетяна Олександрівна – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Котляр Ольга Іванівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри міжнародного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Менджул Марія Василівна – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Переш Іван Євгенійович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Петрецька Наталія Іванівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, заступниця декана юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Пішта Вадим Іванович – доктор філософії, заступник декана юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Попович Терезія Петрівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Рошканюк Вадим Михайлович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарського права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Савчин Михайло Васильович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Сийпюкі Микола Васильович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Ступник Ярослав Валерійович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Трачук Петро Антонович – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Черевко Павло Павлович – кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Фрідманський Роман Михайлович – кандидат юридичних наук, професор, заступник декана юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Хохлова Ірина Валеріївна – кандидатка юридичних наук, доцентка, заступниця декана юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	9
Бадида А. Ю. Перегляд конституції: приклад Французької Республіки	9
Бариська Я. О., Кучінка С. В. Теоретичні аспекти правової поведінки	14
Геревич М. О. Проблеми застосування граматичного способу тлумачення норм права у чинному законодавстві	19
Переш І. Є., Русінко В. В. Фактори правової соціалізації особистості	24
Пеца Д. Д. Окремі аспекти корекції функцій правової держави в умовах сучасного громадянського суспільства	31
Телеп Ю. В., Попович Т. П., Бариська Я. О. Організація публічної влади крізь призму поглядів М. А. Балудянського	38
Туряниця В. В. Включення правової освіти і правового виховання як невід'ємних складових освітнього процесу на всіх рівнях вітчизняної освіти - об'єктивна вимога реалій сьогодення	43
Щока С. В., Когут М. Г. Деякі аспекти забезпечення етичної поведінки поліцейських: порівняльний аналіз України та міжнародних практик	48
НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОНАВСТВО	52
Бисага Ю. М., Берч В. В. Парадигма конституційних цінностей в умовах війни	52
Гомонай В.В. Використання інструментів безпосередньої демократії в Україні в умовах воєнного стану	57

Дранчак К. В., Продан В. І. Конституційно-правовий статус людини і громадянина: проблемні аспекти	64
Пирога І. С., Продан В. І. Напрямки вдосконалення правового регулювання статусу парламентської опозиції в Україні	68
Савчин А. М. Моніторинг у системі охорони права на безпечне довкілля	74
Фрідманська В. І., Фрідманський Р. М. Особливості конституційно-правового регулювання права на заробітну плату	78
НАПРЯМ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС	91
Булеца С. Б. Захист інтелектуальної власності в сфері моди	91
Ревуцька І. Е. Правове регулювання ринку кріптовалюти за законодавством ЄС	99
Феннич В. П. Прийняття позовної заяви та правові наслідки відкриття провадження у справі в цивільному процесі	103
Холмогорова Л. В. Відкриття позовного провадження в цивільному процесі України в радянські часи	108
Черевко П. П. Вільне використання кінематографічних творів у авторському праві	115
Шимон С. І. Тенденції правового забезпечення гендерної рівності в Україні у контексті європейського виміру	119
НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО	127
Калинюк С. С. Правові аспекти інклюзивної освіти: поняття та перспективи	127
Манзюк В. В., Вашкович В. В. Господарсько-правова характеристика геймдеву	132

Рошканюк В. М., Токунова А. В., Бай О. С. Повага до прав людини у контексті конституційних основ правопорядку у сфері господарювання 137

НАПРЯМ 5. АДМІНІСТРАТИВНЕ, ФІНАНСОВЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО 143

Болдіжар С. О., Пішта В. І. Поняття та система джерел медичного права 143

Ворон Д. Л. Проблемні питання виконавчого провадження в умовах війни в Україні 150

Дорофєєва Л. М. Посилення відповідальності за контрабанду 154

Малеш П. В. Правомірне обмеження права на свободу пересування: практика Європейського суду з прав людини 160

Трачук П. А. Розвиток правоохоронних органів України, що здійснюють розслідування злочинів у сфері оподаткування 165

Хохлова І. В. Дуальна освіта 168

Шелевер Н. В. Реалізація принципу справедливості при захисті прав ЛГБТ-військових під час війни в Україні 173

НАПРЯМ 6. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС 177

Копча В. В. Тактичні рішення щодо проведення слідчого огляду місця події 177

Ліховіцький Я. О., Довба Т. В. Форми приховування адміністративних правопорушень посадовими або службовими особами 185

Черниченко І. В. Впровадження «ІКЕЙС» у кримінальне провадження України 191

НАПРЯМ 7. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО	198
Боброва Ю. Ю. Правові новели з питань мобілізації жінок як виклики війни	198
Габані І. І. Європейська інтеграція та її вплив на адвокатуру України: порівняльний аналіз Словаччини та Чехії	202
Дір І. Ю. Питання відносин між Україною і ЄС в порядку денному поточних самітів Європейського Союзу	208
Котляр О. І. Роль міжнародних організацій у забезпеченні охорони навколишнього середовища	212

НАПРЯМ 5. АДМІНІСТРАТИВНЕ, ФІНАНСОВЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

ПОНЯТТЯ ТА СИСТЕМА ДЖЕРЕЛ МЕДИЧНОГО ПРАВА

Болдіжар Сандра Олександрівна

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного, фінансового та
інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Пішта Вадим Іванович

*доктор філософії,
викладач кафедри адміністративного, фінансового та
інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Наші попередні дослідження уже було присвячено проблематиці джерел медичного права [1]. Попри це, вважаємо, що поступовий рух України на шляху до членства у Європейському Союзі зумовлює необхідність аналізу розвитку джерел медичного права України. Такий аналіз має дати розуміння того, якою є форма виразу та джерела походження відповідних процесів у сфері медичної діяльності.

Станом на сьогодні існують різні підходи до розуміння терміну «джерело права» (гносеологічний, філософський, матеріальний, ідейний, інституційний, формально-юридичний) [2, с. 147-148], ми будемо розглядати джерела права, зважаючи на формально-юридичний підхід. Це зумовлює розуміння

джерел права як форми вираження та закріплення правових норм [3, с. 124].

Натомість підходи до розуміння поняття «джерела медичного права» є більш усталеними та зводяться до розуміння їх як способу зовнішнього закріплення правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері медичної діяльності» [4, с. 39-40].

Система джерел медичного права лише формується, тому до неї доцільно включити такі види:

1. *Нормативно-правові акти* – це офіційні документи, які прийняті уповноваженими суб'єктами у визначеній формі та порядку, та які спрямовані на встановлення, зміну або припинення норм права у сфері охорони здоров'я. Видами нормативно-правових актів є закони та підзаконні акти (постанови ВРУ, укази Президента України, постанови КМУ, накази, розпорядження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади тощо). До основних ознак нормативно-правових актів зараховуємо такі: приймаються або санкціонуються уповноваженими органами держави або народом і носять офіційний характер; завжди містять нові норми права або змінюють (скасовують) чинні, чітко формулюють зміст юридичних прав і обов'язків, містять правила поведінки загального характеру; приймаються з дотриманням певної процедури; мають форму письмового акта-документа і точно визначені реквізити; володіють певною юридичною силою залежно від того, яке місце акт посідає в системі нормативно-правових актів та яким є рівень органу, що його видав [5, с. 158].

2. *Міжнародні договори*. Поняття міжнародного договору охоплює домовленості, якими держави та інші суб'єкти міжнародного права регулюють свої взаємовідносини.

Згідно з Віденською конвенцією про право міжнародних договорів «договір» означає міжнародну угоду, укладену між державами в письмовій формі і регульовану міжнародним правом, незалежно від того, чи викладена така угода в одному документі, двох чи кількох зв'язаних між собою документах, а також незалежно від її конкретного найменування [6]. За кількістю договірних сторін міжнародні договори поділяються на двосторонні та багатосторонні. Також існує поділ на правостворюючі договори (*law-making treaty*) та простий взаємний обмін обов'язками (*contractual treaty*). Правостворюючі договори – зазвичай багатосторонні конвенції, спрямовані на засадниче впорядкування окремих сфер міждержавного співіснування. Договори про простий взаємний обмін обов'язками обмежуються зобов'язаннями з обох сторін, що чергуються одне з одним [7, с. 140]. Джерелами медичного права є Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року, Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину від 04 квітня 1997 року, Конвенція про права осіб з інвалідністю від 30 березня 2007 року тощо. Стаття 9 Конституції України та стаття 19 ЗУ «Про міжнародні договори України» визначають, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, є частиною законодавства України [8; 9]. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору [9].

3. *Принципи права.* Принципи права доповнюють норми договірному праву та звичаєвого права. Принципи права, по суті, є такими, що відомі більшості держав. Це означає, що більшість держав мають спільне бачення засадничих цінностей, які становлять основу їхнього правопорядку. П. Рабінович визначає принципи права як «керівні засади (ідеї), які зумовлюються об'єктивними закономірностями існування й розвитку людини та суспільства і визначають зміст і спрямованість правового регулювання» [8, с. 98]. Зважаючи на таке тлумачення, С. Стеценко дає наступне визначення поняття «принципи медичного права»: [це] вихідні ідеї, основні засади та закономірності медичного права, які дають змогу відобразити найсуттєвіші його характеристики» [4, с. 36]. Розуміння принципів медичного права має розглядатись, враховуючи їх поділ на загальні та спеціальні. Це пов'язано з тим, що, по-перше, існують принципи, які розповсюджуються на всі види медичної діяльності, по-друге, необхідно виділити окремі принципи, які характерні виключно для окремих видів надання медичної допомоги. Вплив на відносини у медичній сфері також мають етичні принципи, які допомагають медичним працівникам уникати конфлікту інтересів та належним чином реалізовувати свої права та обов'язки у відносинах з пацієнтами.

4. *Прецедент.* Правовий прецедент (саме таке поняття є переважаючим у теорії права) – це невід'ємний елемент системи джерел права будь-якої держави, що виступає як певне правове положення, сформульоване в акті відповідного уповноваженого державного органу (суду, органу виконавчої влади, «квазісудового» органу адміністративної юстиції). Під час вирішення конкретного правового питання, якщо відсутня чи невизначена його законодавча регламентація, він є

орієнтиром при вирішенні наступних однорідних справ [11, с. 43]. Виділяють такі види правових прецедентів: (1) Обов'язкові прецеденти. Таких прецедентів зобов'язані дотримуватися суди нижчої інстанції або інших еквівалентних судів після ухвалення рішення незалежно від того, схвалює він його чи ні. (2) Переконливий прецедент. До цих прецедентів належать рішення, прийняті судом нижчої інстанції, яких вищий суд чи будь-який інший суд не зобов'язані виконувати. (3) Первісний прецедент виникає тоді, коли суд ніколи не ухвалював рішення у справі, і він повинен використовувати власний розсуд для того, щоб дійти до необхідного висновку. (4) Декларативний прецедент – це застосування існуючого прецеденту в конкретному випадку. Декларативний прецедент передбачає проголошення існуючого прецеденту та його застосування на практиці [12]. Судові прецеденти ЄСПЛ є вагомим джерелом медичного права та дозволяють досягнути важливої мети – забезпечити та розвинути права та основоположні свободи людини, а також гармонізувати законодавство у сфері охорони здоров'я держав-членів Ради Європи.

5. *Правова доктрина.* Поняття правової доктрини зводиться до розуміння її як думки щодо правових питань, висловленої науковцями або юристами. Правова доктрина – це робота автора тексту, метою якого є пояснення відповідної норми права, теоретичного положення чи практичного застосування принципів права. Як зазначають науковці: «Правова доктрина виступає необхідним інтелектуальним підґрунтям професійного юридичного мислення та правосвідомості юристів, чим забезпечується результативне функціонування нормотворчої, правозастосовної, правотлумачної практики» [13, с. 28]. Правова доктрина як

джерело медичного права розглядається як система наукових поглядів на особливості правового регулювання відносин у сфері охорони здоров'я. Правова доктрина як джерело медичного права грає важливу роль і у випадку необхідності визначення пріоритетних напрямків розвитку інститутів медичного права.

Проведений аналіз свідчить, що розуміння поняття «джерела медичного права» як категорії права станом на сьогодні лише формується. У зв'язку з цим є потреба у подальших дослідженнях, які мають допомогти сформуванню остаточний перелік джерел медичного права.

Список використаних джерел:

1. Болдіжар С. О., Пішта В. І. Джерела медичного права Сполученого Королівства, Ірландії, США, Канади, Австралії та Нової Зеландії. *Закарпатські правові читання. Право як інструмент стійкості та розвитку в умовах сучасних цивілізаційних викликів*: матеріали XV міжнародної науково-практичної конференції, м. Ужгород, 27 квітня 2023 року р. Частина I. Львів-Торунь: Liha-Pres, 2023. С. 161-166.
2. Тополь Ю. О. Джерело та форма права: поняття, зміст, проблема співвідношення. *Університетські наукові записки*. 2012. № 1 (41). С. 145-151.
3. Великий енциклопедичний юридичний словник / НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. За ред. Ю.С. Шемшученка. К., 2007. 992 с.
4. Медичне право: підручник за заг. ред. С. Б. Булеци та М. В. Менджул. Ужгород: РІК-У, 2021. 720 с.
5. Теорія держави та права: навч. посіб. / Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В.

Заяць та ін.; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

6. Віденська конвенція про право міжнародних договорів, укладена 23 травня 1969 року у місті Відень. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text (дата звернення: 28.11.2022).

7. Гердеген М. Міжнародне право / Пер. з німецької. К.: «К. І. С.», 2011. 516 с.

8. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 28.11.2022).

9. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15/conv#n166> (дата звернення: 28.11.2022).

10. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник. К.: Атїка. 2001. 176 с.

11. Бондаренко Є. І. Становлення правового прецеденту як джерела права. *Правове регулювання економіки*. 2012. № 11-12. С. 33-44.

12. Kusuma G. Precedents as a Source of Law. *Legal Service India*: website. URL: <https://www.legalserviceindia.com/legal/article-2216-precedents-as-a-source-of-law.html> (дата звернення: 28.11.2022).

13. Семеніхін І. В. Правова доктрина: поняття, ознаки, структура. *Теорія і практика правознавства*. 2016. Вип. 1. С. 26-36.